

'Niet alleen begrijpen, maar ook gegrepen worden'

S

Scha
geen
Gelu

ANTOI

Scha
mens
blootl
bedek
berisp
weet
gevoel
strevi

Adan
Scha
weg p
Adam
appel
kenni
zij n:
hecht
daarv
beide
scha
Want
"verb
tusse
Adam
Nadie
scha
En de
de tui
Daar

Deug
Kenn
een g
Gene
aliteit
filoso
gewet
de; en
de th
scha
Maar
mene
Het is
aanva
deze g
In ge
komt
tion h
Hoer
schan
mens
Maar
lijk zij
Petru
Ik kie

Wat betekenen de bijbelwoorden 'Hij is waarlijk verzezen'?

KN vroeg het dr. Jan Liesen (1960), exegeet en sinds kort lid van de Theologische Commissie van het Vaticaan.

ED ARONS

De ontmoeting met Jan Liesen vindt plaats in de bibliotheek van het Sint-Janscentrum, het seminarie van bisdom Den Bosch, waar Liesen vrijdags college geeft. Geen eerbiedwaardige locatie met hoge houten kasten en leren meubilair, maar een steriele ruimte met tl-lampen en stalen rekken.

Geloof u als wetenschapper dat Christus 'waarlijk verzezen' is?

"Wetenschap is op de eerste plaats iets van je verstand en ik heb geen verstandelijke redenen om niet in de bijbelse tekst te geloven. Met wetenschap het evangelie lezen betekent voor mij twee dingen: het is niet bewijsbaar dat het niet historisch is, en hoe meer ik studeer hoe meer ik ervan overtuigd raak. Wetenschappers die er niet in geloven, hebben al vóór hun onderzoek de beslissing genomen dat zoiets als de verrijzenis niet mogelijk is. Met andere woorden: geloof is geen uitkomst van wetenschappelijk onderzoek, maar is er ook niet mee in tegenspraak."

Maar dan hebt ook u tevoren een beslissing genomen: om er juist wel in te geloven.

"Dat klopt: ik begin met geloof wetenschap te bedrijven. De verrijzenis bewijzen kan ik daarmee niet, maar ik kan wel mijn keuze verantwoorden."

Begint het probleem al niet met de vele tegenstrijdigheden in de Bijbel?

"De meeste tegenstrijdigheden in de teksten van het Evangelie zijn van chronologische of materiële aard. Een voorbeeld van dat laatste is Lucas die vermeldt dat er minstens drie vrouwen op paasmorgen bij het lege graf waren (Lc. 24,10), maar volgens Johannes was alleen Maria Magdalena er (Joh. 20,1). Je kunt dan vra-

gen: wat is nu historisch, wie was of waren er werkelijk? Oppervlakkig gezien is het een tegenstrijdigheid, maar wetenschap en gezond verstand reiken middelen aan om door de schijnbare tegenspraak heen te zien. Je kunt het vergelijken met wat de camera laat zien van de menigte op het St.-Pietersplein op paasmorgen bij de zegen Urbi et Orbi. Soms zoomt de cameraman in op een gezicht, omdat hij daarin de mogelijkheid heeft de persoonlijke betrokkenheid van ieder individu in de menigte in beeld te brengen. Op het moment dat ons

televisiescherm gevuld is met één gezicht wil de cameraman absoluut niet suggereren dat er geen anderen aanwezig zijn. Zo maakt Johannes in de persoon van Maria Magdalena duidelijk dat mensen de Verzezene wel met verlangen kunnen zoeken, maar dat verrijzenis toch al onze voorstellingen te boven gaat. Evangelisten zijn geen journalisten. Ze geven met de historische feiten ook de betekenis ervan. De evangelist Lucas geeft ons een goed idee van zijn bedoeling. In de aanhef van zijn evangelie kondigt hij aan: 'Vandaar, edele Teofilus, dat ook ik besloot - na van meet af aan alles nauwkeurig te hebben onderzocht - voor u een ordelijk verslag te schrijven, met de bedoeling u te doen zien, hoe betrouwbaar de leer is waarin gij zijt onderwezen.' (Lc. 1, 3-4).

Wat houdt dat in?

"Dat degene tot wie Lucas zich richt, al geloofde. Het gaat niet om de feiten omwille van de feiten. De feiten zijn voor Lucas en Teofilus al duidelijk, ze zijn zelfs van wereldbetekenis. Het gaat om het geloof. Dat bepaalt de orde van het evangelie. Het gaat niet om chronologie, maar om credologie. Daarom kan de ene evangelist een andere volgorde aanhouden dan een

Professor Jan Liesen: "Het evangelie is er niet op uit om de verrijzenis wetenschappelijk te bewijzen."

andere, maar beiden bereiken hun doel. Vergelijk het met een kachel. Als je het koud hebt, zoek je de warmte. Maar heb je het eenmaal warm, dan is het voornaamste niet de weg die je hebt afgelegd, of de weg die anderen hebben afgelegd, maar dan telt alleen nog om bij die kachel te blijven en anderen over de warmte te vertellen."

Vraag is hoe je aan die warmte komt...

"Het is in eerste instantie niet alleen iets van ons verstand. Het is groter dan wijzelf en het pakt ons. Het gaat

niet alleen om begrijpen, maar ook om gegrepen worden. Dat kun je niet sec ontleden: het is genade; maar ook inspelen op die genade."

U bedoelt dat de bijbelse schrijvers er niet op uit waren de verrijzenis te bewijzen?

"Inderdaad, ze waren er niet op uit een wetenschappelijk bewijs te leveren."

Betekent dat niet dat de verrijzenis een gebeuren is in de orde van het geloof en niet in de orde van de feiten?

"Beide: de verrijzenis is iets in de orde van de feiten en in de orde van het geloof."

Waar blijkt dat uit?

"Neem de passage in het Lucas-evangelie, waar Jezus na de verrijzenis bij zijn leerlingen komt. Geen van de betrokkenen wist vooraf wat er ging komen en ze kunnen het nauwelijks geloven. Jezus eet voor hun ogen een stuk vis (Lc. 24,41-42). Zij vertellen wat zij zich herinneren. Niet alleen vanuit een interesse in wat er is gebeurd. Het is gebeurd, en het gaat erom wat daar de betekenis van is. De verrijzenis van Jezus heeft hen gegrepen en hun leven veranderd en zij geven getuigenis van hun geloof."

Kan het niet zijn dat de leerlingen meenden dit te hebben meegemaakt?

"Als het om waanvoorstellingen zou zijn gegaan, zou je daar de symptomen van zien, want waanvoorstellingen zijn ziekelijk. Daar blijkt echter niets van."

Laat me een ander voorbeeld geven van de relatie tussen feiten en hun gelovige betekenis, hoe geloof verkondigd wordt in het evangelie op basis van feiten. In Marcus 5 (21-42) lezen we hoe een zieke vrouw de zoom van Jezus' kled aanraakt. Ze had alle beschikbare middelen aangewend, maar niets bracht verbetering in haar leven. Die ene gelovige aanraking verandert alles. Dat is een feit. De evangelist schrijft dan dat Jezus voelt hoe er een kracht van Hem uitgaat die haar volkomen geneest. Tegelijkertijd lezen we dat dit voorval beschreven wordt in het kader van een groter geheel. Jezus was op weg naar het dochttertje van Jairus. Dat kind sterft voordat Jezus aankomt, maar dan blijkt wat voor een kracht er in Jezus is. De relatie tussen feiten en hun gelovige betekenis wordt nu uitdrukkelijk door de evangelist gelegd. Hij maakt duidelijk dat het dochttertje van Jairus en de anonieme zieke vrouw iets met elkaar te maken hebben. Het dochttertje is 12 jaar. De vrouw heeft haar kwaal 12 jaar. Haar naam blijft anoniem, maar Jezus noemt ook haar 'dochter'. Het springlevende meisje maakt duidelijk dat de kracht van Jezus een verrijzeniskracht is en dat het geloof waardoor een mensenleven verandert een verrijzenisgeloof is. Dus: wie werkelijk gelooft in de verrijzenis verandert zijn of haar leven."

De verrijzenis is dus niet enkel van belang als onderwerp van dit gesprek, maar ook in de evangeliën als geheel?

"De verrijzenis is de basis en de bron

van het geloof. De kracht van de verrijzenis was voor de eerste christenen groter dan al het andere. In dat opzicht is het evangelie hoogst actueel. Elk moment hebben we de mogelijkheid te geloven en die kracht in onszelf toe te laten. We hebben altijd de mogelijkheid te groeien en te veranderen. Het evangelie spreekt over die kracht van Christus onder andere uit de parabel van de zaaier. Het zaad dat in vruchtbare grond valt, levert tot wel honderdvoudig op (Mc. 4,8)."

'De verrijzenis bewijzen kan ik niet, maar ik kan wel mijn keuze verantwoorden'

Hoe leest u zelf de bijbel?

"Als ik de bijbel bestudeer, probeer ik de tekst te lezen als de redelijke tekst van redelijke schrijvers. Ik

probeer te lezen zonder vooronderstelling; of me in ieder geval bewust te zijn van mijn vooronderstellingen. Er zit in de mens een religieuze intuïtie, die dezelfde intuïtie in de bijbel herkent. Terwijl ik lees, merk ik dat ik aangesproken word. Dat maakt dat ik niet kan lezen zonder te kiezen, en niet kiezen is ook een keuze. Een van de Kerkvaders heeft het lezen van de bijbel eens vergeleken met het slaan op een grote rots met een klein hamertje. Die rots splijt niet in één keer. Maar soms sla je er splinters af, en ontstaat er een vonk, wordt het een beetje licht. Soms vat een vonkje vlam en er ontstaat zelfs een vuur dat je verwarmt. Hoe beter ik de bijbel ken, hoe rijker die voor me wordt."

Theologencommissie

Dr. Jan Liesen is priester van het bisdom Roermond en als exegeet, bijbeldeskundige, verbonden aan de seminaries van Rolduc, Den Bosch en Vogelenzang. Kort voor het interview was officieel zijn benoeming bekendgemaakt tot lid van de prestigieuze Theologencommissie van het Vaticaan.

"Kijk hier staat het bericht in KN." Liesen leest het bericht over zijn aanstelling. "Limburgse priester? Dat is maar ten dele waar: ik kom oorspronkelijk uit het Brabantse Oosterhout, maar hoor al meer dan twintig jaar bij het Limburgse bisdom."

Het is uitzonderlijk dat een Nederlander deel uitmaakt van het dertig man tellende adviescollege van kardinaal Ratzingers Congregatie voor de Geloofsleer. Slechts drie landgenoten gingen hem daarin voor. Opmerkelijk is dat Liesen als exegeet is gevraagd, aangezien de meeste leden dogmaticus zijn. "Wat de functie inhoudt? Daar heb ik nu nog geen duidelijk zicht op. Ach, we zien wel."